

LETO XIII. ŠTEV. 8

ŽALEC, 1. VIII. 1958

IZDAJA KMETIJSKA PROIZVAJALNA POSLOVNA ZVEZA V ŽALCU

Spet je obiranje tu

Kakor nestrpno pričakovan dogodek so dnevi, ki jih hmeljarji preživljajo zadnji čas pred obiranjem iz leta v leto. Za razmišljanje ni mnogo časa. Kljub temu, da je dela povsod dovolj, potrebno je urejati sušilnice, koše, križe in drugo opremo, ki jo potrebujemo pri obiranju, ne smemo zamuditi dnevnega ogleda v hmeljišču. Tu in tam je še potrebno škropiti, saj škodljivci in bolezni kar nočejo nehati uničevati hmelja. Ni se lahko odločiti za čas obiranja. Običajno je odločitev združena z enkratnim ali celo večkratnim dnevnim ogledom hmeljišča in težkanjem zelenih kobil. Poleg tega pa se hmeljarji pomenkujejo in skupaj presojujejo, predno se odločijo.

Kako bo letos? Kakšen bo pridelek, koliko mernikov bo na tej njivi? Lani jih je bilo 1254. Točno sem si zapisal! Seveda hmeljarji ugibajo ceno, preračunavajo stroške in podobno, na tihem pa že računajo, kaj vse bodo z izkupičkom uredili, česar bi brez hmelja ne mogli. Da, takšen je Savinjecan. Zaljubljen je v zeleno rožico. Sicer pa, čemu bi ne bil? Saj z njo živi, jo neguje in ji služi, kolikor je mogoče, ona pa mu vso skrb vsako leto poplača. Letošnje vremenske razmere so še posebej poskrbele za skrbi, ki v redni letini ne mučijo hmeljarja. In takšne misli in skrbi spremljajo hmeljarja vsak dan pred obiranjem.

Tudi letos želimo, kakor vsakič pred obiranjem, zapisati nekaj nasvetov, ki jih pridelovalci pričakujejo tik pred obiranjem.

O OBIRALCIH IN OBIRANJU

Zagotovitev obiralcev je vsako leto važno opravilo hmeljarjev. Od njih je odvisen pravočasen začetek in zaključek obiranja. Letos, ko pričakujemo začetek sezone že okoli 10. avgusta, je še posebej prav, če si pridelovalci pravočasno zagotovijo delovno silo. Pomembna letošnja sprememba je, da ni odobren obir-

čajni popust na železnici za prevoz obiralcev. Železniško prevozno podjetje, ki deluje na osnovi gospodarske organizacije, meni, da je hmeljarstvo dovolj močna gospodarska zvrst, ki zmore polne stroške za prevoz sezonske delovne sile. Zavaljo tega, in da ne bi nastopile težave, svetujemo hmeljarjem, da si z obiralci delijo potne stroške, tako da bi v eno smer plačal vožnjo obiralec sam, nazaj pa bi mu jo plačal hmeljar. Takšno ravnanje je sicer docela odvisno od posameznih hmeljarjev, sodimo pa, da bi morali tako ravnati, če bi sicer ne imeli dovolj delovne sile za valjo ukinjenih popustov za prevoz obiralcev na železnici.

Na zadnji seji upravnega odbora Poslovne zveze smo med drugim sklenili, da svetujemo za letošnje obiranje cene:

- a) za en škafo obranega hmelja brez hrane 55 din
- b) za en škafo obranega hmelja s hrano 45 din

HEMLJARJI,

OGLEJTE SI DELO LASTNEGA INSTITUTA!
KAKOR VSAKO LETO, POZIVAMO
HEMLJARJE, DA SI V OKVIRU KMETIJSKIH
ZADRUG OGLEDajo DELO
HEMLJARSKEGA ODDELKA
PRI INSTITUTU ZA HEMLJARSTVO.
PRIHOD JAVITE PISMENO
ALI TELEFONSKO!

INSTITUT ZA HEMLJARSTVO
ŽALEC

Pogoji letošnjega obiranja so nekoliko drugačni kot prejšnja leta, razen tega pa je v krajih, od koder običajno prihajajo obiralci, povpraševanje za delovno silo večje kot poprej. Zato je povsem pravilno, da ustrezno rešimo vprašanje plačila in se tako izognemo neljubim težavam, ki bi se mogle sicer pojaviti.

Letos so dobili hmeljarji tudi enotne hmeljne škafe. Vsa leta so bili merniki vzrok za številne razprave, nepravilnosti in še druge nevednosti. Novi škafi so z vsem tem opravili. Na razpolago so 30 litrski aluminijasti merniki, ki jih je potrdil in žigosal Urad za merjenje. Novi škaf je odslej edina zakonita mera za merjenje hmelja, na njem je značka: Mera za merjenje hmelja. Hmeljarje, posebno tiste, ki uporabljajo tujo delovno silo, opozarjamo, da čimprej dvignejo nove škafe v kmetijski zadrugi, državna posestva pa v Hmezadu. Kontrola obiranja in merjenja bo letos

pazila tudi na mernike. Ne želimo, da bi imel kdo nevednosti zavoljo tega, ker bi še naprej uporabljal stare škafe. Pravilno pa bo, če bomo nove mernike uporabljali samo za hmelj, da bodo dlje časa vzdržali.

Pri Poslovni zvezi bomo tudi letos za čas, ko bodo obiralci prihajali, uvedli službo, ki bo hmeljarjem in obiralcem pomagala do delovnih mest. Služba pa nikakor ne more prevzeti odgovornosti za delovno silo, kar se je v praksi izkazalo kot izključna naloga hmeljarjev. Služba bo na razpolago samo za morebitno posredovanje in reševanje vprašanj. Posebno opozarjamo, da naj razne spore in nesporazume rešujejo hmeljarji in obiralci v področni kmetijski zadrugi, da ne bi po nepotrebnem tekali okoli in zamujali čas. Hmeljarji tudi ne smejo pozabiti, da bodo pravočasno prijavili tujo delovno silo. In sicer tako kot običajno skupno za vse obiralce na svojem krajevnem uradu.

CENE ZA SUŠENJE NA ZADRUŽNIH SUŠILNICAH

Zdaj, ko deluje že vrsta združnih sušilnic, je prav, če se tudi o tem pomenimo, predvsem za nekatera enotna stališča. Kjerkoli je mogoče, je edino pravilno, da vodi združno sušilnico oseba, ki jo določi zadruga. Gre za kvalificirane sušiče in za človeka, ki bo skrbel za red, prevzem in oddajo hmelja. Za sušenje, pri uporabi združne kurjave, delovne sile in prostorov, predlagamo za vse pridelovalce enotno ceno

din 15 za en škaf zelenega hmelja. Pri tej ceni bi bili stroški za en škaf suhega hmelja 19—21 din, odvisno pač od teže pridelka. Pravilno bo, če bodo kmetijske zadruge imele enotne cene in da bodo pravočasno poskrbele za organizacijo sušenja, kakovostne sušiče, skratka, da poskrbijo za red na skupnih združnih objektih.

AKONTACIJA NA PLAČILO OBIRALCEM

Predlagali smo, da bi izplačal Hmezad kmetijskim zadrugam za potrebe obiranja akontacijo po 25 din na sadiko starih nasadov. Denar bo nakazan predvidoma do 10. avgusta. Kmetijske zadruge pa se naj same odločijo, koliko bodo plačevale za obiranje posameznim hmeljarjem. Opozarjamo samo na to, da naj izplačajo toliko, da bodo hmeljarji mogli izplačati stroške za obiranje in prehrano, kjer bo potrebno, pa še druge stroške.

Tudi letos moramo paziti na kakovostno delo pri obiranju. Ponekod bodo začeli obirati bolj zgodaj, ali spodbirati, kakor pravimo. To bodo opravili hmeljarji večidel sami in bo na vsak način nepredvideno dodatno delo, ki ga bodo morali opraviti nekaj dni prej,

pa tudi to obiranje mora biti dobro, ker nam gre za to, da bo tudi letos čimveč dobrega hmelja za tržišče.

Pričakujemo, da bo letina količinsko nekoliko slabša zavoljo neustreznih vremenskih razmer. Pridelovalci so seveda tudi letos prizadevno skrbeli, da bi pridelali kolikor več bo mogoče, a zadovoljni bomo morali biti s tem, kar bo. Prejšnja štiri leta nam je bilo vreme bolj naklonjeno. Vse kaže, da v hmeljarstvu ne drži pregovor, da pobere moča dva, suša pa en kos kruha. Čeprav ne pričakujemo najboljših uspehov, želimo, da bomo tudi zadnje delo v pridelovanju hmelja pravočasno in kakovostno opravili z upanjem, da bo prihodnje leto boljše.

VARSTVO HMELJIŠČ V AVGUSTU

Nenormalno vreme v letošnji sezoni nam je naredilo v hmeljiščih precej preglavic. Dostikrat nismo prav vedeli, kako naj bi obdelovali, gnojili in škropili hmelj. Slab pojav škodljivcev in bolezni v maju in juniju nam je dal upanje, da si bomo v letošnjem letu prihranili kakšno škropljenje. Močan pojav rdečega pajka v začetku julija, deževno vreme v času cvetenja in po cvetenju in pa dejstvo, da obiranje le ne bo na splošno tako zgodaj, kot smo računali, pa so pokazali, da bo potrebno prav toliko v nekaterih primerih še več škropljenj kot navadno.

Proti peronospori so bila hmeljišča večinoma v redu poškopljena v času cvetenja, bodisi z bakrenim apnom ali z dithanom. Pri škropljenju proti peronospori se je v letošnjem letu zelo izkazal molekulator — Rosenbauerjev priključek na Steyerjevi škropilnici. Delo z njim je izredno hitro in poceni, pa tudi kvalitetno. Zato svetujemo vsem hmeljarjem, da se za škropljenje proti peronospori čimveč poslužujejo novega molekulatorja. Hmeljišča, ki so sedaj šele dobro odcvela ne bodo obirali pred običajnim rokom in jih bo potrebno, kakršno bo pač vreme — še enkrat ali celo dvakrat škropiti proti peronospori. Za zadnja škropljenja hmelja proti peronospori uporabljamo navadno dithan. Zadostuje 0,2 % koncentracija ali pri

molekulatorju, ki porabi samo 400 litrov vode na hektar 1 % koncentracija. Če škropimo hmelj z bakrenimi sredstvi, potem bomo za zadnja škropljenja tudi pri teh znižali koncentracijo in sicer bomo uporabljali samo 0,5 do 0,75 odstotno bakreno apno. Če škropimo samo proti peronospori, je dovolj, da zameglimo samo storžke, spodnjega lista nam ni treba škropiti. Zato bomo na škropilnih drevesih spodnje šobe zaprli. Če škropimo s razpršilci, pazimo na to, da ne usmerimo curka pod visokim pritiskom direktno v strožke, ampak zavijemo hmelj v meglo, da s curkom ne poškodujemo storžkov. Tkivo storžkovih listkov je namreč izredno nežno in moramo paziti na to, da ga pri škropljenju ne poškodujemo. Posebno previdni moramo biti pri škropljenju, če uporabljamo modro galico. Nekoliko močnejša koncentracija ali nepravilno pripravljeno škropivo nam lahko poškoduje nežne storžke. Za modro galico še posebej velja, da ne smemo uporabljati več kot 0,5 % raztopino.

Kar zadeva rdečega pajka, smo v juliju zopet enkrat videli, kaj ta škodljivec zmore. Izredno toplo vreme v drugi dekadi julija je povzročilo nagel razvoj hmeljne pršice. Hmeljišča, ki smo na njih pred nekaj dnevi sicer opazili pajka, vendar še ne v nevarnem številu, so čez nekaj dni kazala porazno sliko. Rdeči

pajek je uničil vse spodnje liste in se že naselil na spodnje storžke.

Na neškropljenih hmeljiščih je pajek uničil vso kvaliteto pridelka, pa tudi manj hmelja bo na okuženem hmelju. Pa ne samo na neškropljenem hmelju, ampak celo na škropljenem se je pojavil pajek tu in tam v večjem številu. Mnogi hmeljarji tarnajo, češ poškopil sem hmelj celo s sistemskimi sredstvi in vendar imam na hmelju precej pajka. Navadno je na škropljenem hmelju več pajka takrat, če je bil hmelj površno škropljen, če smo porabili premalo škropiva na hektar ali pa uporabljali prenizko koncentracijo sredstva. Vsak hmeljar bi se moral zavedati, da je površno opravljeno škropljenje zelo drago in zato res storiti vse, da se hmelj pravilno škropi. Če pri škropljenju proti rdečemu pajku nismo natančni, je uspeh škropljenja slab ali pa sploh izostane.

Če bo toplo vreme trajalo dalje, bo potrebno še škropiti hmelj proti rdečemu pajku. Sistemskih in parationskih sredstev zaradi njihove strupenosti ne moremo več uporabljati. Zato bomo škropili hmeljišča v avgustu s tedionom in diazinonom, posebno okužen

hmelj pa z obojimi hkrati. Diazinon uporabljamo v 0,5% koncentraciji, tedion pa v 0,15% koncentraciji.

Pozivamo hmeljarje, da se res strogo držijo danih koncentracij, ki so se pokazale ekonomične in učinkovite in da samovoljno ne zvišujejo niti znižujejo koncentracij. Škropiti moramo temeljito.

Na sadež moramo porabiti najmanj pol litra škropiva. Poškropiti moramo temeljito vso rastlino in ne samo storžke. Dobro mora biti poškopljeno tudi spodnje listje. Ko smo natančno poškopili vso njivo, poškopimo še enkrat sadeže na robu hmeljišča, ker je tu največja nevarnost, da se bo rdeči pajek hitro in močno razmnožil. Površnost pri škropljenju se nam bo bridko maščevala.

Ko pregledujemo hmeljišča, da bi določili rok obiranja, opazujemo, če se na storžkih razvija kladosporium. Če opazimo, da imamo na hmelju precej kladosporiuma, se odločimo, da bomo obolelo njivo čimprej obrali. Škropiti hmelj proti kladosporiju je brezuspešno. Zadnja dela v hmeljiščih so pred nami. Izvršimo jih redno in natančno, da ne bo trud vsega leta zaman.

KDAJ IN KAKO OBIRAMO?

Glavno pravilo, ki ga moramo pri obiranju upoštevati, je pravočasnost. Mnogi grešijo v tem, da začno prezgodaj obirati in s tem občutno zmanjšajo predvsem kakovost in tudi količino pridelka. Prezgodaj obran hmelj je slabše kvalitete, ker ima malo lupulina in nima prave barve niti sijaja. Zato je slabše ocenjen in se slabše prodaja. Pri prezgodnjem obiranju pa ne trpi hmelj samo na kvaliteti ampak če prezgodaj začnemo, tudi manj naberemo. Vedeti moramo, da storžki zadnje dni pred gospodarsko zrelostjo ne prestando pridobivajo na teži, kajti hmeljna moka, tako imenovani lupulin, se predvsem zadnje dni dozorevanja kopiči v storžku. Zaradi tega začnemo z obiranjem šele tedaj, ko je hmelj res dosegel gospodarsko zrelost.

Hmelj, ki je goden za obiranje, spoznamo takole: storžki so zaprti. Če storžek s prsti počasi stisnemo in

prisluškujemo, slišimo v njem rahlo šelestenje. To šelestenje se mora ponoviti tudi, ko storžek ponovno stisnemo. Vsak hmeljar mora na ta način na posameznih njivah na več mestih in v različni višini rastline ugotoviti pravi čas zrelosti. Zreli storžki imajo močan vonj in mnogo zlatorumenega lupulina.

Paziti pa moramo, da z obiranjem tudi pravočasno končamo. Tudi prepozno obran hmelj trpi namreč na kvaliteti pa tudi na teži. Storžki prezrelega hmelja izgubijo na barvi in zaprtost popusti. Ker storžki hmelja pri poznem obiranju niso kompaktni, zgube na času obiranja in sušenja mnogo lupulina. Blago je manj vredno in tudi teža pridelka občutno manjša. Zato se potrudimo in vztrajamo na tem, da ne bomo začeli obirati prezgodaj, ampak v pravem času in da obiranje, če le mogoče, zaključimo pred fiziološko zrelostjo hmelja.

KAKO OBIRAMO?

Da ohranimo kvaliteto in sloves našega hmelja na svetovnih tržiščih, bodimo pri obiranju vestni in upoštevajmo naslednja pravila:

1. obirajmo tako, da bo vsak storžek imel 1—1,5 cm dolg pecelj;
2. hmelj ne smukajmo, da bi ostale na njivi kاپice. Osmukani storžki se pri sušenju zdrobijo v pleve, lupulin izpade, hmelj trpi na kvaliteti in pridelek je manjši;
3. ne trgajmo celih vejic hmelja. Največ smejo biti 2—3 storžki skupaj in to samo takrat, če imajo samo 1,5 cm dolg pecelj;
4. posebno moramo paziti, da ne bo listja med obranim hmeljem;
5. preraščene storžke, tako imenovane »vrabce« ali

»kravice« in rjave odnosno listaste storžke obirajmo posebej.

Vsak obiralec mora biti opremljen s posebno torbico, kamor bo obiral hmelj slabše kvalitete. Vsi tisti storžki, ki so bodisi rjavi ali rdečkasti ali preraščeni, naj se pri obiranju ločijo od boljšega hmelja. Teh storžkov navadno ni veliko in jih lahko vsak obiralec obira posebej v torbo, pripravljeno za to.

Pri merjenju hmelja je treba vedno paziti, da je sortiranje slabšega blaga pravilno in obiralce ponovno opozarjati na vestno in pravilno obiranje. Pri jutranjem merjenju je treba vedno izmeriti vsakemu obiralcu ves hmelj do zadnjega storžka. Če ostanejo od rose mokri storžki v vrečah in se zmešajo med suh, pozneje nabran hmelj, potem ti storžki, ki so odtrgani zjutraj v rosi, na sušilnici potemnjajo in kvarijo kvaliteto posušenega hmelja.

KAKO RAVNAMO S HMELJEM DO PREVZEMA?

Tudi po sušenju moramo s hmeljem pravilno ravnati, da se nam ne pokvari.

Pogosteje pa se zgodi, da hmelj pri skladiščenju zgubi lesk, svojo sijajno zeleno barvo ali se drobi in razpade v pleve. Vse te napake nastanejo ali zaradi napačnega sušenja ali pa zaradi slabega skladiščenja, tatko n. pr. če je previsoko vskladiščen ali presuh ali pregrobo zračen.

Da bo hmelj lahko pravilno odvolgnil in se po sušenju ne bo drobil, ravnajmo z njim previdno in se držimo naslednjih pravil:

Ko je hmelj v predalih dovolj suh, ga stresimo v podstavljene koše, v koših pa ga pustimo do naslednjega izpraznjevanja predalov. Med tem časom se hmelj vsaj malo ohladi in šele takšnega stresemo na pripravljene pod. Pri izpraznjevanju hmelj samo stre-

semo in ga pustimo na tem malem kupu, dokler pošteno ne odvolgne. Če je potrebno, da hmelj zračimo, ga premešamo, a ne v preveč suhem vremenu. Najbolje je, da to delo opravimo zjutraj, da nam storžki ne razpadejo v pleve. Šele ko je hmelj enakomerno odvolgnil, ga nalahko prelopatamo na večji kup, do višine 1 m, da dobimo zopet prostor za iztresanje novega suhega hmelja.

Suh hmelj naj bo vedno vskladiščen v temi. Okna naj bodo dobro zastrta, da dnevna svetloba ne bo pokvarila barve hmelja.

Skladišče hmelja naj ne bo v neposredni bližini gnojišča, kajti hmelj z vlago vsrkava tudi vonj. Skrbno je treba pri vskladiščenju paziti, da sortiramo

hmelj po kakovosti, da ne pomešamo slab hmelj med dobrega.

Po 14 dneh, če ne prej, je hmelj pri dobri manipulaciji že pripravljen za basanje. Če le mogoče, hmelj bašemo le v jutranjih urah ali oblačnem vremenu. Pri suhem vremenu ga preveč zdrobimo. Bašemo le z okroglo desko, ker ga tako ne drobimo, ampak ga samo stisnemo. Posamezne vreče naj ne bodo prelahke, niti preveč težke, najbolj primerno je, da polne tehtajo okrog 40 do 50 kg. Tudi pri basanju pazimo, da ne zmešamo različne kvalitete hmelja.

V najslabšem primeru nam pri nepravilni manipulaciji po sušenju lahko hmelj splesni, zlasti če ni bil dovolj posušen. Taki primeri so redki, vendar se še tu in tam primerijo.

SUSENJE

Vse naše prizadevanje okoli hmelja preko leta ne bo rodilo uspeha, če hmelja ne bomo pravilno posušili. Sušenje hmelja nemalokrat odloča o kvaliteti hmelja. Posušen hmelj mora biti lepe zelene barve, ohraniti mora svoj sijaj in lesk in lupulin mora ostati limonasto zelene barve.

Ponovimo nekaj najvažnejših navodil, ki jih dajemo vsako leto za sušenje hmelja.

Kdor še ni, naj sedaj pogleda, da bo sušilnica, posebno kurišče in dimne cevi, v redu. Prav tako morajo biti v brezhibnem stanju tudi predali in lese, da ne bo potrebno mehanizem sušilnice med obiranjem popravljati. Opozorjamo vsa tista posestva in hmeljarje, ki so letos na novo gradila sušilnice, naj pazijo, da preden začnejo kuriti v novih pečeh, pregledajo dimnik, če le ni mogoče med zidavo naletelo preveč malte ali celo kosi opeke v dimnik. Med obiranjem se mnogo hmeljarjev jezi, češ da dimnik ne vleče. Redko pa se pravočasno spomnijo na to, da bi pregledali in očistili dimnik.

Ko je tako sušilnica očiščena in temeljito popravljena, jo en dan pred obiranjem zakurimo. S tako segreto sušilnico lahko drugo jutro začnemo s polno par obirati. Pri tem računamo, da za eno sušilno celico 16 m² rabimo največ 50, če slabo naberejo pa 60 obiralcev. Več kot 60 obiralcev je za eno sušilno celico preveč, ker se preko dneva nabran hmelj čez noč ne more posušiti.

Najprimernejša temperatura za sušenje je 45 do 50° C, merjena nad predali in prvo lesu. Pri tej temperaturi ne moremo pokvariti hmelja. Kakor hitro temperatura prekorači predpisano višino, moramo biti pri delu zelo previdni. Pri višji temperaturi hmelj iz-

gubi na lesku in lupulinu, se zažge in postane rjave barve.

Na zgornjo lesu nasujemo hmelj enakomerno 10 do 15 cm na debelo. Za orientacijo novim sušačem povemo, da se sušilnica prazni in polni približno na vsaki dve uri. S tem seveda ni rečeno, da po dveh urah lahko hmelj vzamemo iz sušilnice, ne da bi se prepričali, če je dovolj suh. Pred izpraznjenjem je treba hmelj pregledati in ugotoviti, če lahko izpraznimo sušilnico. Včasih se zgodi, da je pri ugodnih pogojih hmelj suh že prej; drugič pa se nam sušenje zavleče tudi na tri ure.

Hmelj še ni dovolj suh takrat, ko se pecelj manjših storžkov krhko prelomi. Pregledati je treba vretenca debelejših storžkov, če so ta že toliko suha, da se dajo preklati po dolgem. Naj nas ne moti, kaj bo z vlago, ki je ostala v najdebelejših vretencih. Ta se potem enakomerno razdeli na storžkove lističe, ki so tako presuhi.

Ko hmelj stresemo iz sušilnice ima 6 do 7% vlage. Na kupu potem odvolgne in ima okrog 12% vlage. Če ima hmelj več vlage pri prevzemu, je znak, da je bil slabo sušen in je velika nevarnost, da se na skladišču pokvari.

Opominjamo vse tiste hmeljarje, ki delajo nove sušilnice, da morajo biti deske za pod za skladiščenje hmelja popolnoma suhe. Kjer so napravili pod za skladiščenje hmelja s šele eno leto starimi deskami, naj si položijo nanj, preden hmelj vskladiščijo, še valovito lepenko. Hmelj, ki ga nasujemo na nov, ne popolnoma suh pod, se pokvari in ni za prodajo.

Še enkrat: pri sušenju bodimo previdni in pazljivi, da ne pokvarimo kvalitete in s tem uničimo trud vsega leta.

ŠE ENKRAT O VOLUHARJU

Voluhar postaja iz dneva v dan večja nadloga v naših hmeljiščih. Pritožbe čezenj se ne prestanto množe. Zlasti v težjih ilovnatih zemljah, nam tudi preko poletja uničuje sadeže in niso redki nasadi, kjer je v kratkem času pregrizel vrvi petdesetih in več rastlin. Čeprav se navadno preko poletja ne hrani s pogrobanimi trtami in koreniko, ampak pregrizne steblo, samo ker ga ovira pri kopanju rovov, smo letos že pred mesecem dni na več mestih opazili, da si je že začel delati jesensko zalogo iz hmeljnih trt.

V krajih, kjer zemlja voluharju ustreza, lahko trdimo, da je voluhar največji škodljivec v hmeljiščih. Če pogledamo, kaj je bil najpogostejši vzrok, da nekateri hmeljarji niso imeli v lanskem letu zadostnega pridelka, da bi dosegli nagrado, vidimo, da je bil to prav voluhar. Tudi v letošnjem letu se veliko hmeljarjev, zlasti iz obrobni krajev boji, da bo za-

radi njega občutno slabši pridelek. Zato je potrebno, da vse zadruga organizirano začno z zatiranjem voluharja.

O tem, kako voluhar živi, kako odkrivamo »žive« rove in o načinu zatiranja, smo obširno pisali v letošnji majski številki »Hmeljarja«. Danes pa bi radi še enkrat opozorili hmeljarje in zadruga, kako je potrebno organizirati delo pri zatiranju voluharja, da bo uspešno.

Prvo, česar se moramo zavedati, je to, da zaenkrat pri nas še ne poznamo takih metod zatiranja voluharja, pri katerih bi lahko ogroženo hmeljišče poškopili in s tem uničili voluharja, kot to delamo pri drugih škodljivcih. Zato je potrebno najprej voluharja najti. Na ogroženi površini moramo odkriti vse žive rove, na to zapliniti voluharjeve podzemeljske hodnike, ali na kak drug način uničiti voluharja. Nemogoče je s

površnim delom doseči uspeh. Če bomo le tu in tam zaplinili kakšen živ rov, ali pa če se nam posreči ujeti nekaj voluharjev v pasti, ne bomo s tem mogli preprečiti preostalim voluharjem, da ne bi nadaljevali s svojim uničevalnim delom. Če bomo površni, bomo napravili nekaj časa in denarja, uspeha pa ne bo nobena.

Drugo, na kar moramo paziti pri zatiranju voluharja, je to, da moramo očistiti ne le ogroženo zemljišče, temveč tudi sosednje parcele, da nam voluhar ponovno ne vdre na zapleveljeni svet. Zato je potrebno, da se odločimo, ali nam kaže zapliniti posamezen nasad in okolišen svet, ali bi bilo pametneje, da poizkusimo zatreti voluharja na večjih kompleksih hkrati. Največkrat bomo le tedaj preje dosegli uspeh, če bomo organizirali istočasno zatiranje voluharja na večjih površinah. Če pa to ni mogoče, potem je na vsak način potrebno razen hmeljišča, sadovnjake, drevesnice ali vrtove, zapliniti vsaj travnike in deteljišča, ki mejijo na ogroženi nasad.

Pa tudi to še ni vse. Tudi če smo organizirali zatiranje na večjih kompleksih in če smo pred zaplinjenjem teren dobro pripravili in natančno preiskali zemljišče, da bi odkrili po možnosti vse voluharjeve rove, se na uspeh ne moremo zanesti. Tudi ne bo trajen, če ne bomo po opravljenem delu kontrolirali, če smo pri delu res 100-odstotno uspeli ali ne. Odpreti moramo ponovno rove, ki so bili pred zaplinjenjem živi in ugotoviti, če je plin deloval. Če odkrijemo še tu in tam živ rov, ga moramo ponovno zapliniti. Tudi potem, ko je zemljišče zaplinjeno in prekontrolirano, moramo večkrat pregledati, če smo res uničili vse voluharje, odnosno če nam na očiščeno zemljišče niso prišli voluharji od drugod. Pri zatiranju voluharja ne bomo nikdar uspeli, če ne pazimo neprestano na to, da se ni voluhar na novo pojavil in, če ne bomo stalno na novo zaplinjali mesta, kjer odkrijemo žive rove.

Da pa bo mogoče res temeljito in stalno zaplinjenje ogroženih površin, mora imeti zadruga izvežbanega človeka, katerega glavna naloga je zatiranje voluharja. Ta mora hmeljarje poučiti, kako naj iščejo voluharja, kako ga love s pastmi, organizirati zaplinjanje na večjih površinah, razen tega odgovarja za delo s strupenim cymagom in sam vodi zaplinjanje. Jasno pa je, da tudi dober referent za voluharja pri zadrugi ne bo mogel doseči uspeha, če se koristniki zemljišč ne bodo sami brigali za to, kako je z voluharjem v njihovih nasadih. Zatiranje voluharja je prav zaradi tega, ker zahteva stalno kontrolo, veliko zamudnega dela in ker se ne more izvršiti mehanično, tako kot druga škropljenja, eden najtežjih in zato tudi najvažnejših problemov v vrstvi hmeljišč. Delo z voluharjem zahteva precej potrpežljivosti, dobre volje in izkušnje, zato moramo to delo poveriti zanesljivemu človeku, ki se ne bo zadovoljil samo s tem, da je delo končano, temveč bo pazil na to, da bo res temeljito opravljeno.

Marsikateri hmeljar meni, da je dovolj, če pokliče v ogroženo hmeljišče zaščitnega referenta zadruga ali pomoč iz inštituta in mu prepusti, da si sam poišče rove in jih zaplini, medtem ko gospodar pri delu sploh ne sodeluje. Čez nekaj časa pa se pritožuje, češ nekaj časa je bil res mir, sedaj pa že zopet dela voluhar škodo naprej. S tem mora vsak hmeljar računati, zlasti če je zaplinil samo hmeljišče in še nemara to površno. Da bo v hmelju čim dalj časa mir pred voluharjem, je treba premisliti, katere parcele bo razen hmeljišč še zaplinil, poiskati vse žive rove in takoj po zaplinjenju na novo odpreti rove, da ugotovimo, če je kateri še ostal živ in ga takoj naknadno zaplinimo. Vsak hmeljar mora pri akcijah sodelovati in voditi delo, ne pa prepustiti zaplinjanje samemu zaščitniku, ki ne pozna razmer na njegovem hmeljišču.

Kmetijske zadruga so do sedaj problemu voluharja posvečale premalo pozornosti. Navadno so samo posredovale hmeljarjevo prošnjo na Inštitut in menile, da je s tem njihova naloga opravljena. To pa ni tako. Inštitut rad pomaga pri akcijah in tudi usposobi človeka, ki naj v zadrugi odgovarja za zatiranje voluharja. Prav tako pa je Inštitut naredil svoje, če je zaplinil hmeljišče, ni pa v zadrugi uspel, da bi sprejela svoj program zatiranja voluharja in zadolžila za to delo spretnega človeka, ki bo sposoben samostojno voditi delo. Še enkrat moramo poudariti, da bomo z delom le tedaj zadovoljni, kadar bomo skupaj izvedli akcijo na večjih kompleksih, hkrati skrbno naknadno preiskali tretirano zemljišče in zaprašili še enkrat žive rove, če jih odkrijemo. To pa seveda ne gre brez tesnega sodelovanja med uživalcem hmeljišča in referentom, ki je odgovoren za voluharja pri kmetijski zadrugi in Inštitutu.

Po vseh kmetijskih zadrugah, ki so to zahtevale, smo v kratkih tečajih, kjer je predavanju sledilo praktično delo, skušali usposobiti ljudi, ki bi na zadrugi prevzeli nalogo uničevanja voluharja. Le redke zadruga pa so se te naloge z vso resnostjo oprijele in tako še danes ni po zadrugah pravega človeka, ki naj bi se spoprijel z voluharjem. Res je, da je delo zamudno, vendar pa je zato uspeh, ki ga dosežemo, tembolj razveseljiv.

Zato še enkrat pozivamo vse zadruga, da izberejo primerne človeka, ki se bo ukvarjal z uničevanjem voluharja, pokličejo strokovnjaka iz Inštituta, da ga vpelje v delo in da hmeljarski odbor nadzira, kako se to delo razvija in kakšni so uspehi. Sredstev za zaplinjanje rovov je zaenkrat še dovolj, težje pa je z aparati. Da sredstvo dobro razpihamo po rovu, uporabljamo le navadne ročne oziroma nožne zaprašilce, ali pa si pomagamo z motornimi zaprašilci, bodisi z nahrbtnimi, ki jih uporabljamo za vinograde ali prenosnimi, ki jih uporabljamo za prašenje krompirja. Na zaprašilce ni potrebno drugega, kot da montiramo 3-4 metre dolgo polivinilasto ali gumijasto cev, ki jo napeljemo v rov in pazimo na to, da je tesno montirana na razpršilce in da ima na koncu primerno manšeto, ki preprečuje cymagu, da bi iz rova uhajal na prosto.

Svetujemo vsem zadrugam, da si po možnosti prirede motorne zaprašilce tako, da jih bodo lahko uporabljali tudi za zatiranje voluharja, ker gre delo hitreje od rok, če se temeljiteje opravlja. Posebno priporočamo, da si zadruga, ki imajo nahrbtnne motorne zaprašilce tipa Motoblo ali AS, da le te pripravijo za zapraševanje. Za motobloje, ki še niso opremljeni z napravo za zapraševanje, sporočamo, da se lahko naknadno naroče pri Agrotehniku.

Riko Maršič, tehnični direktor Hmezada:

○ prevzemanju hmelja letnika 1957

Hmeljarji se na moč trudijo za zlato-rumeno rožico, zahtevnejšo od vseh drugih industrijskih rastlin, ki jih pri nas pridelujemo. Od zgodnje pomladi do pozne jeseni ni dneva, da bi hmeljar ne bil v hmeljišču, kjer mu rastlina kar sama narekuje delo in terja pridne roke. Še pozimi nima miru in se ne more odpočiti. Priskrbeti mora nove hmeljevke ali drogove in žice za žičnice, jih čistiti in šiliti, da bo vse pripravljeno, ko bo moral postavljati.

Zavoljo tega ni čudno, če sliši tujec, ki pride v deželo hmeljske rožice in prisluhne pogovorom na domačijah hmeljarjev, v gostilnah, na ljudskih shodiščih in v uradih, da se povsod pogovarjajo samo o hmelju, kdaj ga je kdo začel odkopavati, kdaj obrezovati, kdaj in koliko pa kakšna umetna gnojila je trosil; skratka vse od začetka do kraja. Hmeljarji na moč tekmujejo med seboj, kdo bo imel boljši in obilnejši pridelek, zato bi vsak rad zvedel, kako je ravnal sosed, da je pridelal več in boljšega hmelja.

Ko pa gre hmelj pri sušenju in basanju v vreče zadnjič skozi hmeljarjeve roke, se oglasi vprašanje: katero vrsto mu bo Hmezad prisodil ob prevzemu? Že med sušenjem, ko se hmeljarji-sušachi obiskujejo v vasi, skrivoma škilijo po sosedovem hmelju in ga ocenjujejo, kakšne vrste da bo in ga primerjajo s svojim. Takšna domača presoja je dokaj pristranska, najčešče izzveni v prid lastnemu hmelju, ki da je lepši in boljši, četudi je sosedovemu enak po barvi in kakovosti. Če pa domači ocenjevalec ugotovi, da je sosedov hmelj lepše barve, potem bo gotovo vsebinsko slabši, saj ima njegov toliko moke — štupe (lupulina), da kar iz njega leti.

Vsi hmeljarji sicer niso takšni, da bi šteli svoj hmelj za najlepši in najboljši. Mnogo jih je, ki znajo pravilno presoditi in že kar vnaprej vedo za vrsto, ki jo bodo prisodili tej ali oni količini hmelja ob prevzemu. Takšni hmeljarji že poprej skrbno razberejo hmelj in ne zmečejo vsega na en kup, česar na žalost danes še ne zapažamo pri vseh hmeljarjih.

Po čem pa ocenjuje Hmezad naš zlato-rumeni pridelek? Osnova so uzance za prevzem hmelja, ki jih je sestavil strokovni svet po mednarodnih uzancah, po katerih trgujejo s hmeljem na svetovnih tržiščih kakor v New Yorku, Londonu, Lillu, Bruslju in drugje. Po teh uzancah mora imeti prvovrsten hmelj take lastnosti: prva zahteva je, da mora biti hmelj dobro dozorel. Kobule (storžki) morajo biti v glavnem enake velikosti, naravne svetlozelene barve, njih lističi enakomerno srednjedolgi, brez rdečih peg (lis) od peronospor ali rdečega pajka. Kobule se morajo svilenostno lesketati, vretenca morajo biti rahla in gosto členkasta. Ob stisku morajo biti kobule prožne, lističi se ne smejo zdrobiti, niti ne smejo ostati stisnjeni. Imeti morajo mnogo lupulina limonasto rumene barve, ki mora biti oljnat in lepljiv. Hmelj mora biti lepo obran, brez listja in vejic, s kratkimi peclji. Imeti mora prijeten naraven okus in značilen hmeljev duh, ne sme dišati po česnu, baldrijanu, slami ali drugih snoveh. Tu in tam sme imeti kakšna kobula na enem lističu pego ali madež, ki je nastal zavoljo vetra, nikakor pa ne zavoljo peronospor ali rdečega pajka. Povprečno vsebuje hmelj 10 odstotkov vlage, največ je sme biti 12 odstotkov.

Drugovrsten hmelj mora imeti v glavnem enake lastnosti kot prvovrsten, samo da je rumenkasto zelene barve. Lističi na kobulah morejo imeti nekaj več rjavkastih peg (lis) zavoljo vetra, ne smejo pa kazati znakov peronospor ali rdečega pajka.

V tretjo vrsto štejemo hmelj, ki nima enako velikih kobul in je svetlorumenkaste, medle barve. Rjavkaste lise na kobulah so bolj izrazite in morejo biti deloma tudi učinek rdečega pajka ali peronospor. Vsebovati morejo nekoliko manj lupulina, ki sme biti temnejše barve, seve pa ne sme biti zažgan. Vretenca smejo biti manj drobno členkasta. Vlažnost pa mora biti enaka kot pri prvo- in drugovrstnem hmelju.

V četrto vrsto štejemo ves drugi, še uporabni hmelj, ki pa je slabše barve in kakovosti kot hmelj tretje vrste.

Po teh uzancah trgujejo s hmeljem na svetovnih tržiščih, zato jih moramo upoštevati, če hočemo naš hmelj uveljaviti.

Včasih slišimo ob prevzemu pripombe nepoučenih hmeljarjev, da Hmezad ves drugovrstni hmelj zmeša s prvovrstnim in ga kot takega proda naprej. Takšni hmeljarji nimajo niti pojma, kako strogo ocenjujejo tuji kupci hmeljeve vrste, saj nimajo na razpolago samo hmelja iz Savinjske doline, temveč tudi iz Češke, Nemčije, Francije, Belgije, ZDA in iz drugih krajev, kjer rase. Po vseh teh ponudbah ocenjujejo kakovost in zunanji videz. In kako bi vi, dragi hmeljarji, izbrali v takem primeru? Mislím, da ne tisto, kar je slabo, temveč to, kar je dobro in čemur cena ustreza.

Če bi naše podjetje izvažalo hmelj, ki ga izvozimo 90 odstotkov, samo 10 odstotkov pa ga ostane doma, tako, kakor si predstavljajo ti nepoučeni hmeljarji, potem bi mogli v kratkem času opustiti hmeljne nase in saditi spet samo koruzo, žito in krompir.

Samo dosledna in zanesljiva prodaja je zagotovila kupce savinjskega goldinga v tujini in povečala zanimanje zanj. Tako smo tudi zajamčili stalnost hmeljarski kmetijski zvrsti, ki prinaša državi precej lepих deviz, hmeljarjem pa ustrezen dohodek.

Razumljivo je, da se pošiljke ne smejo razločiti od vzorcev in sleherna sprememba bi povzročila samo nevoljo tujega kupca, ki bi našemu podjetju ne zaupal več in bi raje kupil hmelj drugje, kjer ve, da ga bodo v redu in zanesljivo postregli. Mednarodna trgovina s hmeljem temelji v prvi vrsti na zaupanju in dobrem znanstvu med kupci in prodajalci, kajti večina kupcev, ki jim naše podjetje prodaja hmelj, plača pošiljko še prej, ko jo prejme in vidi. In vsaka vagonka pošiljka s 5000 kg hmelja (če je v balah) je vredna danes več ko 12 milijonov dinarjev. Če pa je hmelj v balotih, ga je na enem vagonu 10.000 kg pa tudi več in pošiljka je vredna dvakrat toliko ali pa še več.

Kaj menite, da bi v prihodnje tuji kupec še poslal denar, preden bi videl hmelj, če bi mu naše podjetje poslalo namesto naročenega prvovrstnega hmelja hmelj slabše vrste?

Strogost naših ocenjevalcev pri prevzemu zato samo koristi hmeljarjem in vsej naši skupnosti.

Res je, da se večina pravih in zavednih hmeljarjev teh dejstev zaveda, zato ne skušajo vplivati na prevzemalce niti z besedo niti s kakšnimi pripomočki, da bi jim hmelj ocenili boljše, kakor v resnici zasluži, med njimi so pa še takšni, ki se zavedajo, da imajo manjvreden hmelj, pa skušajo doseči tako ali drugače boljše oceno. Skoraj odvečen je zato poudarek, da morajo biti prevzemalci strogo nepristranski, da ne prizadenejo niti hmeljarja niti prevzemno podjetje, da presodijo pravično kakovost in barvo hmelja. Prevzemalčeva naloga ni lahka, ker mora upoštevati vse uzance. Za prevzeti hmelj pa odgovarja podjetju, kajti kakovosti hmelja pregledujemo kasneje, ko ga po

kakovosti vlagamo v žveplarne. Ob tem moramo natančno ugotoviti, če je prevzemalec hmelj pravično ocenjeval, ali je bila vmes kakšna »protekcija«. Za sleherno napako se mora zagovarjati.

Vsako leto pišemo, kaj vse najdemo v hmelju pri praznjenju vreč v žveplarne. Vmes so razni predmeti manjše vrednosti, ki so padli nehote v hmelj pri premetavanju ali basanju v vreče. Če takšen predmet ni ravno pretežak, ga Hmezad shrani v svojo zbirko. Drugače pa je, če najdemo v hmelju recimo staro sekiro ali kakšno železo, kjer zasumimo, če ni nameraval hmeljar dobro prodati staro sekiro ali nerabno železo. V takih primerih pokliče podjetje hmeljarja in mu pri obračunu odtegne težo najdenega predmeta. Med hmeljarji so še vedno posamezniki, ki jim špekulativni duh ne da miru. Prihajajo in opazujejo, kako prevzemalec ocenjuje hmelj. Potem doma nabašejo v vrečo spodaj in zgoraj dober hmelj, v sredo pa dajo slabega. Pri prevzemu se komu posreči, da ima srečo in proda takšno mešanico za boljši hmelj. Zadovoljstva pa je konec, ko ga Hmezad pokliče. Tu mu pokaže njegovo umazanijo. Ker podjetje ne utegne, da bi prebiralo takšne vreče, mora hmeljar pristati, da mu hmelj ocenijo za nižjo vrsto, ali pa ga mora na samem kraju še enkrat prebrati, nakar prebrani hmelj še enkrat stehtamo. V vsakem primeru je hmeljar prikrajšan, kajti med zelenim hmeljem ne sme biti rjava, medtem ko je narobe mogoče. Tako je teža rjava hmelja vedno večja, kakor je bila poprej doma.

Na moč špekulirajo tudi z vodo. Nekateri hmeljarji se ne morejo premagati, da ne bi vsaj malo pokropili hmelja pri basanju. Saj prodajo vsak liter vode po 500 dinarjev in to ni slaba prodaja! Pač pa je potem potrebno hmelj takoj odpeljati k prevzemu, ker se sicer more pokvariti barva ali pa še kaj več. Zato hočejo takšni hmeljarji točno vedeti, kdaj bodo mogli predati hmelj, ker ga bašejo šele dan poprej. Hmezadovi prevzemalci pa so že tako izurjeni, da že z roko občutijo, kdaj je hmelj preveč vlažen. Dovoljena je 12 odstotna vlažnost, več pa ne. Če prevzemalec posumi v vlažnost hmelja, pošlje vzorec v laboratorij, kjer v dobre četrte ure ugotovijo stopnjo vlažnosti s posebnim vlagomerom. Razumljivo je, da hmeljarju odbijemo odstotke, ki presegajo dvanajstodstotno vlažnost, poleg tega pa zaračunamo še stroške za potrebno dosuševanje.

Ta postopek pa hmeljarji že poznajo, zato se poslužujejo drugega načina. Kar veseli so, če začne med čakanjem na prevzem v Žalcu deževati. Vsaka kilica pomeni 500 dinarjev več! Pa oglejujejo nebo, če misli res dlje časa deževati in se šele na ponovne pozive umaknejo kam pod streho. Saj se ne mudi in voznik ni kriv, če je začelo med prevzemom deževati in Hmezad ne more biti tako surov, da bo zavoljo tega odtegnil kar cele kilograme na račun prevelike vlažnosti. Pa je le tako, da Hmezad ne more dopustiti te »naključne« vlage in prevzemalci morajo odtegniti »nezadržano mokroto« pri tehtanju. Zavoljo tega se nekateri hmeljarji seve razburjajo in zatrjujejo, da je Hmezad pri prevzemanju krivičen.

Narobe pa takšni hmeljarji ob lepem vremenu hmelj dobro pokrijejo, ker bi jim utegnili sončna pripeka preveč osušiti hmelj, če pa nimajo pokritega hmelja in morajo ob sončni pripeki dlje časa čakati na prevzem, hitro najdejo kakšno senco, ki vanjo zapeljejo voz. Če bi le v primeru, ko začne deževati, tako hitro poiskali kakšno streho!

Še en primer špekulacije poznamo. Večji hmeljar, ki se šteje za odličnega hmeljarja, zamudi reden dovoz in si izbere dan, ko rahlo rosi. Nekaj časa vozi brez ponjave (plahte), ko pa se bliža Žalcu, pokrije

voz s ponjavo, ki jo je nalašč zato vzel s seboj. K prevzemu pripelje lepo pokrit voz, prevzemalec pa kljub temu ugotovi, da je hmelj preveč vlažen in odteguje težo. Seveda se hmeljar razburi, da je imel voz pokrit in ne dovoli, da bi mu kaj odtegnili. Toda vlagomer pokaže stopnjo vlažnosti — odtegljaj je upravičen. Pri prevzemu pa je še polno drugih hmeljarjev in tem se tak špekulant še pohvali, češ niso mi preveč odtegnili, še vedno imam 120 kg »profita«.

Kaj pravite k vsemu temu, pošteni hmeljarji? Menda soglašamo, da takšni ljudje ne spadajo v naše vrste, ker kvarijo ugled in kakovost našega hmelja, ne samo doma, temveč tudi v tujini. Jasno je, da s takim ravnanjem škodujejo vsej naši skupnosti, posebej pa še hmeljarstvu.

Vse takšne primere Hmezad vestno beleži v tako imenovano »črno knjigo«, ki se vanjo zapiše hmeljarjevo ime in njegovi grehi. Tako dobimo lepo število nezanesljivih pridelovalcev hmelja, ki smo pri njih prihodnje leto ob prevzemu bolj previdni. Razen tega pa bomo takšne hmeljarje, ki bodo na ta ali oni način zvižali, objavili s polnimi imeni v našem listu »Hmeljar«, da bodo tudi vestni hmeljarji zvedeli, kdo so »garjave ovce«, ki kvarijo ugled poštenih in vestnih hmeljarjev.

Mnogo prerekanja povzročijo pri prevzemanju tudi odtegljaji za slabo obran hmelj. Nekateri hmeljarji še vedno ne pazijo zadosti na lep obiranje. Po uzancah morajo imeti storžki le kratke peclje, ki so približno en centimeter dolgi. Po dva storžka pa moreta biti skupaj na enem kratkem peclju.

Vsi dobro vemo, da je nemogoče obirati strogo po tem predpisu. Nedopustno pa je, da bi bile med hmeljem kar cele veje ali veliki listi, ker to ne kviri samo izgled hmelja, temveč se tudi kupci zavoljo tega pritožujejo, če bi Hmezad pošiljal takšen hmelj dalje. Kupec pravi, da ne kupuje vej in listja temveč hmelj. Slabo obran hmelj mora zato dati Hmezad na rešetalnico (rehto), ki izloči hmelj z vejicami in listi. Izločeni hmelj preberejo nato delavke in to delo je zelo zamudno.

V eni uri prerehtajo 4 delavke 400 kg hmelja	
Plača za te 4 delavke na uro	239,61 din
Poraba električnega toka na uro	50 din
Amortizacija rešetalnega stroja na uro	50 din
Skupaj	339,61 din

Če je hmelj srednje dobro obran, izloči rešetalni stroj iz vse količine 400 kg približno 10 odstotkov, to je 40 kg. Za odtrgovanje teh 40 kg potrebuje delavka po normi 40 ur, ura po din 58,68	2.347,20 din
Odpadek vejic, ki so brez vrednosti, pri srednje slabo obranih 400 kg pa znaša pribl. en odstotek, to je 4 kg po 500 din	2.000 din
Vsi stroški znašajo torej pri 400 kg	4.686,81 din
Za 1 kg	11,71 din

Hmezad je lani odtegoval za zelo slabo obran hmelj največ po 5 din za kg, pri manj slabo obranem hmelju pa se je odtegljaj znižal tudi na 2 din za kg. Iz gornjega računa pa vidimo, da so stroški za prebiranje slabo obranega hmelja precej večji, zato bo Hmezad v prihodnje odtegoval za slabo obran hmelj več ko 5 din za kg, če hoče biti pravičen do vseh hmeljarjev.

Zavoljo tega ponovno opozarjamo vse hmeljarje, naj pazijo na lepo obiranje hmelja, da ne bodo ob prevzemu moledovali, ko bo prevzemalec zabeležil odtegljaj za slabo obran hmelj.

Opazamo tudi, da hmeljarjem sušenje še vedno dela preglavice. Mlajše hmeljarje često premoti občutek, da se hmelj v predalu, to je na spodnji tretji lesi, zavoljo suhosti kar drobi. Občutek pa močno vara. Pregledati pa je potrebno vretence, če se to pri majhnih storžkih dobro lomi, pri večjih oziroma velikih pa mora biti močno uvelo. Če hmelj ni takšen, ga je potrebno pustiti še naprej v sušilnici, ker se sicer v kratkem pokvari.

Pri hmeljarjih, ki imajo majhne sušilnice in je predal (torej spodnja lesa) tik nad cevmi, se more primeriti, da se hmelj zavoljo prevelike vročine zažge. Lupulin porjavi, namesto da bi bil svetlorumen, kobulni lističi porumenijo, ker se zaradi velike vročine topijo aromatične smole in eterična olja, ki jih lističi vsrkajo. Takšen hmelj je izgubil mnogo pivovarniških vrednosti, ker so se mehke smole, ki so pivovaritelju največ vredne, spremenile v malo vredne rdečerjave netopljive smole. Zaradi tega morajo hmeljarji paziti, da pri sušenju ne presežejo predpisane vročine, ki jo je mogoče nadzorovati samo tedaj, če imajo ustrezno vgrajen toplomer ali termosignal — napravo, ki sama opozarja, da je vročina previsoka ali prenizka.

Ob prevzemanju hmelja smo opazili tudi to, da nekateri hmeljarji pri basanju zadnje bale pometejo vanjo vse preostale smeti. Pri vlaganju hmelja v žveplarno se kljub veliki pazljivosti vendarle še primeri, da takšne smeti uidejo z drugim hmeljem vred v žveplarno. Odstranjevanje teh smeti je za podjetje zelo zamudno in precej stane, hmeljar pa od teh smeti res nima velike koristi, kvečemu nekaj dinarjev, škoduje pa slovesu našega hmelja v tujini in tuji pivovarnar, ki je našel v hmelju smeti, si ne more kdovekako lepo misliti o kulturi našega pridelovalca. Zaradi tega ne pometajte v zadnjo balo vseh smeti, ki škodujejo vašemu ugledu in zanesljivosti.

Še o vrečah za basanje hmelja, ki jih dobivate v KZ od Hmezada, moramo spregovoriti nekaj besed.

SMRT V STEKLENICI ZA PIVO

V Vzhodni Nemčiji so na tiskovni konferenci ugotovili, da ne povzročajo prazne steklenice od piva samo gospodarske škode, temveč je uvedba zastavnine koristna tudi zavoljo zdravstvenih in življenjskih zaščitnih mer. Zadnje čase so lahko skrbni bralci našli v dnevnem tisku poročila:

»V nekem taborišču za begunce blizu Münchena delijo taboriščnikom lizol v odprtih pivovinskih steklenicah. V trenutku nepazljivosti je zgrabil otrok eno takih steklenic in pil iz nje. Kmalu za tem je otrok umrl.«

»Dva otroka nekega vrtnarja sta se hudo zastrupila, ko sta pila iz pivovinske steklenice neko rastlinsko zaščitno sredstvo. Eden izmed otrok je umrl.«

»Neka kmetica je prišla razgreta s polja in pila iz steklenice za pivo. Prepozno je ugotovila, da je bila v steklenici solna kislina. S težkimi notranjimi poškodbami so morali prepeljati kmetico v bolnišnico.«

»Na nekem gozdnem parobku blizu Münchena je stopil neki otrok na črepinje pivovinske steklenice, ki je bila že okužena od kisline. Nekaj dni zatem je umrl zaradi zastrupljenja krvi.«

»Neki 89-letni starček je segel po načeti pivovski steklenici, da bi utešil žejo. Toda v steklenici je bilo čistilo in kljub takojšnji zdravniški pomoči je umrl.«

Taka in podobna poročila so mogli brati skrbni bralci skoraj vsak dan v dnevnem tisku. Na weidenski konferenci so pojasnjevali, da je vsakdo že prišel žejen domov in ves obupan iskal, kje bi našel kaj, kar bi mu pogasil žejo. Pri takem iskanju je komajda kdo našel kaj ustreznega, pač pa je doživel presenečenje, ko je odkril v steklenicah za pivo terpentin, olje, kis, bencin, petrolej ali kaj podobnega. Pivovarji so opomnili tudi na to, kolikšen dar imajo otroci, da odkrijejo steklenice s takšno škodljivo vsebino. S prazno steklenico za pivo pač ne gremo v drogerijo ali lekarno, temveč v gostilno ali pa v trgovino s steklenicami. S tem v zvezi so poudarili, da napravi z borovnicami napolnjena steklenica za pivo, ki jo razžene, stokrat več škode kot ustrezen kozarec za vlaganje.

Ko je obiranje končano, so KZ silno nestrpne in nenehno terjajo hmeljske vreče. Hmezad dodeli vsaki KZ ustrezno število vreč, kar preračuna po verjetnem hektarskem pridelku in hmeljni površini posamezne zadruga. Kmetijske zadruga pa delijo vreče hmeljarjem precej nebrižno in dajo vsakomur toliko vreč, kolikor jih zahteva, običajno pa še zaokrožijo število navzgor. Razumljivo je, da na ta način KZ kmalu zmanjka vreč. Od Hmezada zahtevajo zato nove vreče in se pritožujejo, če jih ne dobe takoj. Ko pa je dovoz končan, nam KZ vračajo prazne vreče, ker so jih zahtevale preveč in jih tudi hmeljarjem razdelile preveč.

Ob zaključku sezone so nam vrnille prazne vreče:

KZ Prebold	788 vreč
KZ Petrovče	429 vreč
KZ Polzela	415 vreč
KZ Šempeter	412 vreč
KZ Braslovče	279 vreč
KZ Gomilsko	170 vreč
KZ Vranksko	130 vreč
KZ Letuš	119 vreč
KZ Dobrna	107 vreč

Skupaj torej 2.849 vreč, ki so neuporabljene ležale pri KZ ali pa pri posameznih hmeljarjih.

Zavoljo tolikanj nepreračunljivih zahtevkov nismo mogli pravočasno ustreči drugim zadrugam, ki so morale čakati, da smo izpraznili prve pošiljke in spet pripravili vreče za izdajo. Vsekakor bodo morale zadruga v prihodnje bolj previdno izdajati vreče in zahtevati od hmeljarjev, da jim takoj vrnejo neuporabljene vreče. Če bodo prekoračili določen rok, pa bodo morali plačati dnevno odškodnino. Na ta način bodo vplivale na hmeljarje, ki bodo takoj pobasali hmelj in vrnili neuporabljene vreče, da bodo mogle te dati hmeljarjem, ki so vzeli premalo vreč.

Hmeljarji pa bi se tako navadili, da bi začeli basati hmelj štirinajst dni po končanem sušenju in izkoristili ugodno vreme, da ne bi bil hmelj v vrečah preveč suh ali preveč vlažen. Mnogo hmeljarjev še vedno odlašajo basanje do zadnjega dne. Če je tedaj hmelj preveč suh, ga vlažijo na vse mogoče načine, nekateri iz spekulativnih nagibov, drugi zavoljo strahu, da ga ne bi pri basanju zdrobili. Špekulantom še enkrat: vsako prizadevanje je zaman, naši prevzemalci bodo takoj ugotovili prevelik odstotek vlažnosti!

Samo s pošteno oddajo hmelja bodo hmeljarji olajšali delo in omogočili zanesljivo in dobro dobavo tujim pivovarnam. Naše podjetje združuje prizadevanja hmeljarjev z lastnimi in samo pošteno in zanesljivo poslovanje bo omogočilo nam in hmeljarjem, da bomo imeli tudi v prihodnje zanesljive in poštene kupce za našo zlato-rumeno rožico!

Ing. B. Resman:

Reorganizacija hmeljarske šole

Perspektivni načrt za razvoj kmetijstva določa tudi kmetijskemu šolstvu nove naloge. Sodobno kmetijstvo morejo uspešno voditi samo ljudje, ki so strokovno usposobljeni. Pomanjkanje strokovnih delavcev čutimo posebno na državnih posestvih, pa tudi v zadrugah, posebno v večjih in ekonomsko močnejših, bodo v prihodnje potrebovali strokovnjake za posamezne dejavnosti. Novi kompleksi hmeljišč, nove sadne plantaže in farmska vzreja domačih živali bodo zahtevale novo vrsto kvalificiranega kmetijskega delavca, ki bo izurjen za določeno zvrst.

Dosedanje enoletne kmetijske šole niso popolnoma zadovoljile potrebe. Šolanje je bilo preveč splošno, glavna napaka pa je bila, da so bili absolventi premalo praktično izurjeni, saj so morali v enem letu predelati precej obširno teoretično gradivo.

Novim potrebam so se morale prilagoditi tudi obstoječe kmetijske šole. Vse enoletne kmetijske šole so z novim šolskim letom ukinjene, ustanovljene pa bodo dveletne kmetijske šole, ki se bodo prvenstveno ukvarjale z glavno gospodarsko zvrstjo na svojem področju. Absolventi teh šol dobijo naziv kvalificiranega delavca kmetijske stroke in se zaposlijo na državnih posestvih in v kmetijskih zadrugah. Hmeljarska šola se novim razmeram ne bo težko prilagodila, saj se je že doslej posvečala pretežno hmeljarstvu,

zdej bo ta prednost le še bolj poudarjena. Novost je podaljšanje šolanja na dve leti, od tega bo eno leto sama praksa. Tako bodo prišli iz šole absolventi, ki bodo imeli več prakse kakor doslej. Med prakso dobivajo učenci nagrado po učinku dela. Učenci bodo prakticirali na določenih državnih posestvih, ki bodo imela za to določeno število praktikantskih mest. Učence pa bodo nadzorovali predavatelji šole.

Po novem bo pouk takšenle: od septembra do marca teoretična predavanja, nato od aprila do marca enoletna praksa, ki jo bodo prekinile dvomesečne počitnice, nato pa od aprila do junija spet teoretičen pouk in zaključni izpit.

Šola bo usmerjena v hmeljarstvo in poljedelstvo, pouk pa bo poudarjen s študijem mehanizacije hmeljarskih in poljedelskih del. Učenci, ki bodo opravili šolo, se bodo mogli zaposliti kot kvalificirani poljedelci — hmeljarji, usposobljeni pa bodo tudi kot traktoristi, kar jim bo koristilo v času, ko ne bo poljedelskih opravil.

V šolskem letu 1958-59 prehaja torej tudi hmeljarska šola na dveletni program. Pogoji za vpis, objavljeni v junijski številki »Hmeljarja« ostanejo neizpremenjeni, le rok za vročitev prijav podaljšujemo do 15. avgusta 1958.

POROČILA O HMELJU PO SVETU

HALLERTAU, Wolnzach, 25. junija

Obdobje, ki o njem poročamo, označujejo močno spremenljive vremenske razmere. Dne 10. junija je po zelo toplem vremenu začelo deževati, česar smo se nadejali. Naslednje noči, od 10. na 11. junij s 5°C, od 11. na 12. junij z 10°C in od 12. na 13. junij z 9°C nočnega minimuma, niso bile ugodne za nadaljnjo rast. Pri povprečni temperaturi 14,51°C je bil maksimalni povpreček 20,1°C, medtem ko je bil nočni minimalni povpreček 9,7°C. V obdobju, ki o njem poročamo, je bilo 43 mm padavin (merjeno v Wolnzachu).

Zavoljo nagle rasti na eni strani, zavoljo izdatnega gnojenja na drugi strani in predvsem tudi zavoljo nenadne toplotne spremembe, so se pokazale 12. junija v vsem Hallertau v višini 1,5 do 2 m na hmeljnih rastlinah listne izbokline in zajede. Utemeljeno vznemirjenje gojiteljev smo mogli naglo pomiriti, saj smo mogli opazovati takšne listne okvare zelo pogosto tudi lani po podobnih vremenskih spremembah v začetku julija. Ta pojav je povzročil neverjetna ugibanja, ugotavljanja in razlage, kar je čisto mejilo naravnost na smešnost.

Malenkostne poškodbe so kmalu docela izginile in nikjer ni bilo škode, ki bi mogla zmanjšati pridelek.

V večernih urah 19. junija je nekatere občine močno prizadela toča. Hmelj se še naprej dobro razvija in rase v višino opore. Zivalski škodljivci so komajda nastopili. Zavoljo intenzivnega škropljenja ni peronospora nikjer nastopila v večjem obsegu. Doslej so že 5–8-krat zaščitno škropili. Čeprav pomenijo trenutne vlažne in hladne vremenske razmere povečano nevarnost peronospore, je potrebno šteti to okoliščino kot ugodno. Zavoljo nje je povsod zamrl začetni nalet spodnjih poganjkov.

Obdelava in nego hmelja moremo označiti kot zelo dobro. Dajanje umetnih gnojil je bogato, da, pogosto celo prebogato.

Tudi mladi hmelj se je zelo dobro razvil in dosegel povprečno višino 2–3 metre.

SPALT, Spalt, 24. junija

Zavoljo hladnejšega vremena, predvsem ponoči in v zgodnjih jutranjih urah, je začel razvoj kasneti. Kljub temu je stanje rastlin v primeri z lanskim nekoliko boljše. Trte so skorajda povsod dosegle višino opore, pognele zelo močne, dolge stranske poganjke in začinjajo rasti čez oporo. Različno zabarvanje listov je na srečo povzročilo nepotrebne skrbi, tako da morejo gojitelji zavoljo tega prosteje zadihati.

Stanje mladega hmelja je nenavadno dobro in potrjuje celotna najboljša pričakovanja.

HERSBRUCKER GEBIRGE, Hersbruck, 23. junija

V zadnjih štirinajstih dneh so bili rastni pogoji za hmelj ugodni. V mnogih nasadih je že dosegel višino opore. Tudi stranski poganjki so se ugodno razvili. Zavoljo zgodnje košnje sena so včasih zastala dela v hmeljiščih — posebno čiščenje — in zato se je z mnogih bolnih talnih poganjkov raznesla peronospora na stranske in glavne poganjke. Zadnje dni so seveda krepko poprijeli v hmeljiščih, da bi nadoknadili zamujeno. Tudi proti peronospori so redno škropili. Napad listnih uši je bil nepomemben. Tudi rdeči pajek ni povzročil skrbi. Vendar ga natanko opazujejo, kajti pogoji za njegov razvoj so ugodni. V nekaterih primerih, vsekakor čisto krajevno, opažajo zelo močno delovanje škodljivca laspeyresia. Napad izhaja že izpred dveh do treh let in vedno znova ogroža obrobne vrste, posebej še dodatno zasajene rastline. Gosenica tega škodljivca žre pri tleh trte, razen tega pa jo najdemo tudi v gornjih delih rastline. Vsa doslej prekušena sredstva so odpovedala. Ugodno vpliva na škodljivca grmovje in žive meje, ki raste v bližini hmeljišč. S krajevnim nastopom pride samo do posameznih poškodb, ki na pridelek pokrajine nimajo nobenega vpliva. Nasploh moremo označiti stanje hmelja kot dobro.

JURA (Pečatni okoliš Altmannstein), Laimerstadt, 23. junija

Rastna veselost hmeljeve rastline se je v dosedanjem vegetacijskem obdobju ohranila. Hmelj je deloma dosegel višino opore in rast stranskih

poganjkov v spodnjih delih je zelo bohotna. Deloma je videti že cvetne nastavke, kar je vsekakor nekoliko zgodaj. V dneh 20. in 21. junija je izdatno deževalo, padavine so dobro premočile tla. Vsi nasadi so videti zelo veselo zavoljo sveže svetlozelene barve. Pred kakšnimi desetimi dnevi so se pokazale v mnogih nasadih v višini 2,5 do 3 m rdečerjavkaste obarvine, kar je bila verjetno posledica nepravilnega gnojenja; danes je vse to spet docela pozdravljeno. Vsi gojitelji redno tedensko škropijo proti peronospori. Nastop listnih uši in rdečega pajka je še vedno nepomemben, tudi peronospore ne najdemo veliko.

Načelnó moremo reči, da ustreza trenutno stanje rastline razvoju v rednem letu.

JURA (Pečatni okoliš Kinding), Kinding, 23. junija

Vreme v prvi polovici obdobja, ki o njem poročamo, so označevale temperature visokega poletja z obilico sonca. Nasprotno pa so nastopile v drugi polovici tega obdobja padavine, ki so si jih želele vse kulture. Padavine so bile deloma zelo izdatne. Kljub temu pa temperatura ni bistveno padla in z dežjem združena delna soparica je predstavljala naravnost idealno vreme za rast. Hmeljeva rastlina je zato še naprej veselo rasla in je zdaj že skorajda povsod dosegla višino opore. V rasti so zaostala hmeljišča, ki jih sopladi niso utegnili pravočasno očistiti in napeljati zavoljo pomanjkanja delovne sile. Nasploh pa je letos hmelj zelo izravnano.

Izmed bolezní moremo slej ko prej omeniti samo peronosporo, ki ji moramo zdaj zavoljo vlažno-toplega vremena posvetiti posebno pozornost. Zato je bolje, če so razmaki med škropljenjem raje nekoliko krajši, posebej še, ker je seno že večidel pospravljeno. Zivalskih škodljivcev tako rekoč sploh ni. Previdni gojitelji so kljub temu enkrat že dodali bakrenim škropivom insekticide. Skorajda vseskozi je hmelj zdrav. Nekoliko je vznemirilo gojitelje v zadnjem času opazovano porjavenje listov, ki so ga prvič opazili okrog 12. junija. Porjavenje listov zapažajo približno v višini 2 m in sicer v enem hmeljišču močneje, v drugem manj. Brez dvoma je videti kakor zajede zavoljo umetnega gnojenja, čeprav smo pri nas vseskozi dajali samo redne količine. Po mojih poizvedbah so opazili nekaj takega tudi v nasadih, kjer po odgrnitvi niso več dajali mineralnih gnojil. Ker pa je nastopil ta pojav le v manjšem obsegu, ne povzroča posebne skrbi. Bila je pač trenutna motnja in škoda asimilacijskega postopka, sicer pa bo ostala samo majhna lepota napaka na rastlini. Vse nadaljnje, kar je še priraslo, je spet popolnoma zdravo.

Trenutno zelo nujna nega je odstranjevanje talnih poganjkov in krajšanje stranskih vej, ki so tako močno razvite, da bi si včasih kar ne želeli, ker se rastlina pri tleh tako razdaje. Da bi se temu izognili, smo začeli s tako imenovanim skoparjenjem, s čimer silimo rastlino k rasti navzgor.

TEIŦNANG, Tettngang, 24. junija

Hmeljišča so se mogla tudi v zadnjih štirinajstih dneh naglo in ugodno razvijati; večina nasadov je dosegla višino opore ali so blizu dolžinskih žic. Tvorba stranskih poganjkov je bohotna. Vsi nasadi imajo zelo zdrav vtis. Zgodnji nasadi in posebej hmeljišča z žateško letino začinjajo že s cvetnim prhom. Padec temperatur — nočne temperature od 3–4°C v začetku drugega tedna v juniju — je sicer povzročil v večini nasadov pri mnogih listih v višini 2–3 m občutno motnje v vodovnem celičju, in sicer so se listi na robovih zavihali navzgor ali poškodovali med listnimi žilci, medtem ko je drugi del lista ostal nepoškodovan, le redko se je posušil cel list. Ta pojav, ki so ga zaznali tudi na drugih občutljivih rastlinah — grmičevju in gozdnem drevju — se je v zadnjih dneh močno pozdravil in zarasel, tako da ne bi smelo biti nobenega vpliva na pridelek. Medtem ko je ostal mesec maj s 76 mm padavin močno pod 25-letnim povprečkom 112 mm, je prinesel mesec junij že doslej 113 mm dežja. Listne uši in rdeči pajek sta komaj opazna; peronospora je zelo omejena in proti njej se redno borijo.

ima s 181,5 ure sijanja približno 15 odstotkov primanjkljaja. Skratka moramo reči, da je bil junij hladen in vlažen, z eno besedo »neprijazen«. Podobne vremenske razmere trenutno še trajajo.

II.

Razvoj hmeljeve rasti je zadovoljiv: zavoljo prednosti, ki jo je dosegel v toplem maju, je mogel proti koncu junija doseči oporo, kar velja kot običajno v deželi. Tudi rast in tvorba stranskih poganjkov je dobra. Prvoletniki in tudi drugoletniki so docela dobri. Po tem stanju moremo računati, da bo oprh pravočasen.

V obdobju, ki o njem poročamo in tudi zdaj, je peronospora zelo virulentna: vlaga in hlad, ki ju je bil hmelj deležen, sta ustrezno pospešili bolezenske klice. Boj proti njej je moral biti češč, kar pa je močno oteževalo nestanovitno vreme. Kljub temu je zdravstveno stanje dobro; izjeme so tu pa tam.

V mnogih, sicer dobrih in negovanih nasadih, se javlja gniloba pri nožici vitice, ki učinkuje na trto, da se suši; vitica ostane povezana z rogoz in nekaterimi sokovodi. Bolezni ne moremo povsod pripisovati fusariumu. Obramba s kemikalijami je nemogoča. Proti koncu junija se je v napadenih nasadih pojavila nevarna, vrednost in količino zmanjšujoča viroza, ki jo

imenujejo strokovnjaki »klorotična mozaična bolezen«, neke vrste »zlatenica« rozg, ki kažejo le majhno rast zgornjih stranskih poganjkov in imajo rumenkasto zaprašene in navzdol zavihane liste. Proti tej bolezni se borijo z načrtno izbiro zdravih zvrsti, zavoljo česar je kmetijska uprava sestavila poseben odbor. Ovenelost, ki jo poznajo v nemških nasadih, se doslej v Alzaciji še ni pojavila.

Med živalskimi škodljivci se je malenkostno prikazal rdeči pajek, ki pa se zavoljo neugodnih vremenskih razmer ne bo mogel škodljivo razviti.

V nekem nasadu so napravile manjšo škodo srne.

ČESKOSLOVASKO, Praha, 4. julija

Zavoljo ponovnega hladnega vremena in mrzlih noči je rast hmelja zastala v odločilni zadnji stopnji. Hmelj je dosegel oporo in jo deloma prerasel. Cezmerne in dnevno ponavljajoče se padavine povzročajo nevarnost peronospore, kljub nenehnemu skropjenju, čigar vpliv zmanjšuje dež. Obdelovanje je bistveno otežila premočenost tal. Proti živalskim škodljivcem se borijo s sistemskimi sredstvi.

(Iz tujih poročil o hmelju zbral in prevedel Bert Savodnik)

Nova hmeljišča v Posavju in na Dolenjskem

(Opomba: Doslej si je na predlog predsednika UO KPPZ Zalec tov. M. Čvenka ogledalo nova hmeljišča izven Savinjske doline že več skupin savinjskih hmeljarjev. O prvi govori zadevni članek, nekak skupek in zaključek ogledov vseh komisij pa bomo v širšem obsegu in z ilustracijami objavili v septembrski številki »Hmeljarja«.)

Tretjemu rodu hmeljarjev v Savinjski dolini je že v krvi, da se zanima za hmelj, posebno za njegovo rast in razvoj. Vsak rad pogleda svoj hmelj, ga ocenjuje in presoja, kako je uspel, pa tudi sosedovo hmeljišče ga nič manj ne zanima. Zadovoljen je, če je njegov hmelj lepši in boljši, pa tudi sosedu ni nevoščljiv, če je narobe. Vseeno mu pa le ni. Ugotovitev ga preseneti, razmišljati mora in v tem zadene ob težavno vprašanje: zakaj?

Zakaj je sosedov hmelj lepši kot njegov?

Morda sta nasada enake starosti, oba sta pravilno gnojila, oba pravočasno izvedla zaščitne ukrepe. Tudi obdelovala sta oba enako. In vendar je eden lepši od drugega.

In zdaj mora prizadeti odgovoriti na vprašanje. To ni lahko. Ni si težko izmisliti odgovor oziroma izgovor; ne samo enega, več. Pa je tudi pravilen? Vzrokov za razloček med hmeljišči more biti več, ali pa tudi en sam vzrok.

Agronomi, hmeljarski strokovnjaki in mi, praktični hmeljarji, vemo, da je hmelj čudovita rastlina. Čudovita z vseh strani. V nekaterih primerih je močno odporna, v drugih podleže vsakemu škodljivcu. Nanjo se nikoli ni moč zanesti. Najlepše kaže, pričakujemo lep pridelek, pa nas prevari, drugič spet ničesar ne pričakujemo, pa nas s pridelkom preseneti in se nam oddolži. Toda nikoli ne, če si ne prizadevamo, če se ne trudimo. Samo kadar ji nudimo veliko, smemo z majhnim upanjem pričakovati, da nam bo vrnila, kar smo vanjo vložili.

Toliko sem napisal za uvod, da bi vsem novim hmeljarjem povedal resnico. Kajti še vedno jih je dovolj, ki vidijo v hmeljarstvu samo velike dobičke. Nedvomno je hmeljarstvo ena izmed najbolj donosnih kmetijskih zvrsti, zato pa je tudi najbolj zahtevno. Kajti hmelj uspeva šele tedaj, če mu v vseh pogledih nudimo vse. Seveda, če narava ne preprečuje prizadevanj.

Z velikim zanimanjem smo šli na ogled novih hmeljišč, posebej zategadelj, da bi videli razloček v obdelavi in rasti. Znano je, da imajo povsod, razen v Vinici ob Kolpi, prvoletne nasade. Vseh je približno 140 ha. Razen v Vinici imajo povsod žičnice. Presenetile so nas velike površine nasadov; po 2 do 3 ali celo 5 ha skupaj. Večidel so to zemljišča, ki jih je zasegla agrarna reforma. Zavoljo tega imajo tudi najbolj kakovostno zemljo in najlepšo lego.

Med prvimi smo si ogledali nove nasade v Bre-

žicah, last tamkajšnje Poslovne zveze. Površine so lepe, a ker so nasadi prvoletni, jih je težko ocenjevati, saj ob prvoletniku ne moremo in ne smemo izreči dokončne sodbe. Nedvomno so storili vse, da bi omogočili hmelju čimboljši razvoj. Zato so večidel zemljišča zrigolali na površinah lucerne, kar je za prvoletnik najbolj priporočljivo. Pognojili so jih z apnenim dušikom, deloma pa tudi s kompostom.

Vse površine so potrosili tudi z apnenim peskom, kar je za sestav njihove zemlje najbolj priporočljivo. Vendar so trosili, po našem mnenju, apneni pesek prepozno. Trosili so ga namreč šele 17. maja, kar moremo šteti glede na učinkovitost za zamudo. Sestav zemlje tudi tukaj ni bil pravilen, da bi se mogel mladi hmelj pravilno razvijati.

Vsekakor pa moramo priznati, da so ob nastopu suše storili vse, da bi ohranili rast. Hmelj so tudi zalivali in sicer 4 l vode vsaki rastlini. Ničesar ne moremo reči, kako je zalivanje uspelo, prav pa bi bilo, če bi Poslovna zveza v Brežicah dognala uspeh in o njem kaj zapisala.

O teh površinah — enako velja tudi za druge, ki smo si jih ogledali kasneje — menimo: obdelujejo jih preveč mehanično (ob našem obisku so jih ravno kultivirali). Rastlina se dotlej še ni povzpela na žico in tako so ji pri obdelovanju trgali vrhe, kar jo je vsekakor v rasti zadržalo. Prvoletnik je močno občutljiv, kar moramo upoštevati vedno in povsod. Presenetilo nas je tudi, da vzdržujejo v Brežicah matičnjak na žici, ki ga dobro oskrbujejo in jim bo nudil prihodnje leto vkoreninjence, kjer bodo letos sadeži izpadli.

V Kostanjevici so se lotili hmelja na veliko. Misslim, da imajo približno 10 ha hmeljnih površin. Lega hmeljišč je sicer nekoliko slabša kot v Brežicah, vendar to ne bo motilo pridelovanja. Kakor nas v Savinjski dolini, jih je tudi v Kostanjevici čas prehitel. Hmelj so posadili deloma prepozno, vsaj letos, ko je bilo premalo vlage, na nekem hmeljišču so šele postavljali drogove, ilovica je bila že razpokana in vse to nam je govorilo o slabih izgledih za prihodnost. Sicer pa smo videli, da v vseh pogledih močno skrbijo za razvoj hmelja.

Tudi na kmetijskem gospodarstvu v Kostanjevici vzdržujejo matičnjak na površini 10 a in verjetno jim bo prihodnje leto močno koristil, ko bo več ali manj rastlin izpadlo zavoljo spomladanske suše.

Šentjernejsko področje je svojevrstna posebnost. Imajo 8 ha novih hmeljnih nasadov. To je velika površina. Zemljišča so verjetno prepozno zrigolali, zato je bila zemlja izredno suha. V bistvu je težka ilovica, ki ne more nuditi mlademu hmelju zadovoljivih rastnih pogojev. Zato so se tudi odločili, da bodo hmelj zalivali. Prav bi bilo, če bi svoje ugotovitve oziroma uspehe objavili v »Hmeljarju«. Menili smo, da mo-

rejo prihodnje leto pričakovati uspehe, če bodo letos ohranili rast.

Tudi na kmetijskem gospodarstvu v Metliki smo opazili precej značilnosti. Če upoštevamo tamkajšnje razmere, so za hmeljišča izbrali lepa področja. Tudi pri njih je kakor v Brežicah na zemljiščih pred hmeljem rasla lucerna, kar je bil menda pogoj, da so mogli utrditi prvoletni nasad. Zemlja je večidel težka ilovica, ki je bila ob našem obisku že precej razpokana, vendar je mladi hmelj že kazal rastno živahnost. Žičnic sicer še niso do kraja zgradili, vendar je vodstvo skrbelo, da bi vse pravočasno in temeljito opravili. Rastlina je sicer dobro rasla, vendar smo ob obisku ugotovili le kakšnih 80 odstotkov poganjkov.

Tudi v Črnomlju so zasadili 4 ha s hmeljem. Za naše pojme je to precejšnja površina. Kakor v vseh doslej omenjenih nasadih, so tudi v Črnomlju sadili na razdalji 2×2 m po angleškem vzoru. Zato so sadili po 2 ali 4 sadike. Hmeljišče so dobro obdelali, žičnice pa ob našem obisku še niso do kraja zgradili. Poganjkov je bilo približno 90 odstotkov, kar je povsem redno, posebej še v trenutnem sušnem obdobju.

V črnomeljski površini so vključeni tudi trije zasebniki, ki so dali zemljo v zakup za 25 let. Nismo bili prepričani, da bi bilo to vzpodbudno, saj je kljub vsem okoliščinam takšen način vendarle preveč ozek. V hmeljišče so spremenili tudi del stelnika, kakršne pozna samo Bela krajina. To so zemljišča, več ali manj kislega značaja, kjer raste le praprotno in drugo nekrmno rastlinstvo. Zatrjujejo, da bo hmelj tudi na tej površini dobro rasel, o čemer smo se tudi sami prepričali. Pripomniti pa moramo, da so dali v jamice, kamor so sadili hmeljeve sadike, kompost, ki je vsekakor pripomogel, da je hmelj vzkli in tudi že rasel. Omeniti moremo tudi ugodno priložnost, da so znali izkoristiti zaloge hlevskega gnoja tamkajšnje vojaške posadke. Ocenili smo, da je poglajlo 90 odstotkov hmelja.

Do Črnomlja smo si ogledali samo prvoletne nasade. Bili so zelo zanimivi, ker zavzemajo velike površine, pa tudi zavoljo drugih lastnosti. Hoteli smo si pa ogledati še drugoletni nasad v Vinici pri Črnomlju oziroma ob Kolpi. To je sicer manjša površina, ki pa kaže docela svojevrstno podobo hmeljarjenja. Predvsem smo videli, da hmeljišče nepravilno obdelujejo in oskrbujejo. Posebno nas je motila nestrokovnost. Rastlin oziroma trt ali (kakor tudi pravimo) vrvi niso pravilno napenjali, to je od leve proti desni. Nekaj so jih sicer napeljali pravilno, drugih spet ne. Napeljali so jih tako, kakor se ovija fižol. Vemo pa, da se ovijata hmelj in fižol vsak po svoje. Hmelj so z motvozom privezali tako tesno, da ni mogel rasti. Ko smo to ugotovili, smo jim svetovali, kako je prav in odšli.

Naslednji hmeljni nasad smo si ogledali v Srebrničah. Ta je last kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. Ima krasno lego in meri 5 ha. Dolej so ga obdelovali povsem pravilno, zato je tudi imel dovolj zemeljske vlage. Hmelj je ob našem obisku najboljše rasel in na njem ni bilo škodljivcev, ki jih tudi drugod nismo opazili. Nasploh je kazal nasad prav lep videz in smo ga mogli primerjati s savinjskimi nasadi. Po našem mnenju bo eden najlepših nasadov na Dolenjskem. Tu smo nehali ogleda.

Ob zaključku moremo zapisati še eno trditev. Praksa najčestejše prekaša teorijo in tudi pri novih hmeljiščih bo to potrebno upoštevati. Morali bodo pritegniti čimveč praktičnih hmeljarjev, kajti drugoletnik zahteva že dosti več. Le tako moremo računati na boljši uspeh. V vsakem hmeljišču je nujno potreben človek, ki hmelj pozna in ga zna gojiti. Samo tako moremo pričakovati uspehe, to pomeni pridelek, ki bo poplačal trud in vložena sredstva.

Ivan Kronovšek

6. septembra
1868

Tabor v Žalcu

6.—14. septembra
1958

(Opomba: Za proslavo 90. obletnice Tabora v Žalcu bo izšla posebna številka »Hmeljarja«. Za tokrat le nekaj obvestil o namenu proslave!)

Glavni namen proslave je aktivizacija vseh društev, organizacij in delovnih ljudi za izpolnjevanje svojih obveznosti do državljanov in družbe ter za aktivnejše delo v prihodnosti. Ves teden, od 6. do 14. septembra, bodo v več krajih žalske občine medsebojna gostovanja in prireditve. Dramske skupine prosvetnih društev pripravljajo skupen nastop dr. B. Kreftove drame »Velika puntarija« na prostem, v letnem gledališču v Grižah. Pevski zbori vadijo za skupen nastop z drugimi pevskimi zbori na glavni dan proslave. Nastopilo bo 600 pevcev iz 30 pevskih zborov. Med proslavami bo tudi množičen telovadni nastop TVD Partizan v Šempetru.

Osrednja proslava bo 14. septembra 1958 v Žalcu. Velika parada dela bo prikazala dejavnost in uspehe

gospodarskih in združnih organizacij ter društev. Spominska svečanost bo zborovanje in nastop združenih pevskih zborov pred Domom TVD Partizan v Žalcu. Pred Domom hmeljarjev v Žalcu bo odkritje spominske plošče in hmeljna razstava. Popoldne bodo nastopili zabavni ansambli, folklorne skupine in humoristi.

Pripravljalni odbor pričakuje, da se bodo proslave udeležili vsi zavedni državljanji iz žalske in iz sosednjih občin. Žalski trg bo svečano urejen, in tak pričakal svoje goste. Krajevni in vaški odbori SZDL naj store vse za lepšo zunanost vseh naših vasi! Z nekoliko dobre volje je moč tudi s skromnimi sredstvi marsikaj izboljšati! Najbolje bo storil seveda tisti krajevni odbor, ki bo uspel pridobiti za sodelovanje pri ureditvi vasi največ državljanov.

Pripravljalni odbor
za proslavo 90. obletnice Tabora v Žalcu